

IV U 228/24

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2024 roku

Sąd Rejonowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Andrzej Kurzych

Protokolant sekretarz sądowy Karolina Grudzińska

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2024 roku w Toruniu

sprawy **T. C.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych**

o zasiłek chorobowy

na skutek odwołania od decyzji z dnia 10 czerwca 2024 roku, nr (...) - (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu T. C. prawo do zasiłku chorobowego za okres od 1 marca 2024 roku do 10 kwietnia 2024 roku oraz ustala, że nie jest on zobowiązany do zwrotu wypłaconego za ten okres zasiłku chorobowego w kwocie 5.624,38 zł (pięć tysięcy sześćset dwadzieścia cztery złote trzydzieści osiem groszy), a także w całości odsetek w kwocie 125,41 zł (sto dwadzieścia pięć złotych czterdzieści jeden groszy),

II. oddala odwołanie w pozostałej części.

sędzia Andrzej Kurzych

IV U 228/24

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 czerwca 2024 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 17 ust. 1, art. 66 ust. 3, art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2023 r., poz. 2780 ze zm.; dalej jako ustawa zasiłkowa), odmówił ubezpieczonemu T. C. prawa do zasiłku chorobowego od 1 marca 2024 r. do 8 maja 2024 r. oraz na podstawie art. 84 ust. 1-1a, ust. 2, ust. 4 i ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 497 ze zm.; dalej jako ustawa systemowa) zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z odsetkami w łącznej kwocie 8.493,39 zł (należność główna – 8.367,98 zł za okres od 1 marca do 30 kwietnia 2024 r. i odsetki – 125,41 zł).

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wypłacił ubezpieczonemu zasiłek chorobowy za okres po ustaniu zatrudnienia od dnia 1 marca do 30 kwietnia 2024 r. W trakcie orzeczonej niezdolności do pracy ubezpieczony w dniu 11 kwietnia 2024 r. podjął pracę u płatnika składek (...) sp. z o.o. Organ rentowy uznał, że w tej sytuacji ubezpieczony podjął pracę w trakcie trwania zwolnienia lekarskiego i dlatego nie ma prawa do zasiłku chorobowego za okres od 1 marca do 8 maja 2024 r., zaś zasiłek chorobowy wypłacony za okres od 1 marca do 30 kwietnia 2024 r. podlega zwrotowi wraz z odsetkami.

W odwołaniu ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji w całości oraz uznanie, że zwrot zasiłku chorobowego za okres od 11 kwietnia do 30 kwietnia 2024 r. winien nastąpić w kwocie netto. Ubezpieczony wskazał, że w trakcie zwolnienia lekarskiego znalazł nowe zatrudnienie. Udał się do lekarza z prośbą o wystawienie zaświadczenia o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy i o skrócenie zwolnienia lekarskiego. Lekarz takie zaświadczenie wystawił, po czym ubezpieczony przesłał je do ZUS z prośbą o skrócenie okresu wypłaty zasiłku chorobowego. W tej sytuacji zarzut naruszenia art. 17 ustawy zasiłkowej jest bezpodstawny. Ponadto, zdaniem ubezpieczonego, zwrot zasiłku chorobowego powinien opiewać na kwotę netto, skoro podatek został przekazany do Urzędu Skarbowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko w sprawie. Organ rentowy przyznał, że w dniu 26 kwietnia 2024 r. ubezpieczony złożył wniosek o wstrzymanie zasiłku chorobowego od 11 kwietnia 2024 r. Okoliczność ta nie podważa jednak prawidłowości zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony T. C. pozostawał w zatrudnieniu w (...). w Ł. w okresie od 1 czerwca 2022 r. do 29 lutego 2024 r. na stanowisku przedstawiciela handlowego. Począwszy od dnia 1 marca 2024 r. był niezdolny do pracy z powodu reakcji na ciężki stres spowodowany utratą pracy. Zwolnienie lekarskie zostało wystawione na okres od 1 marca do 8 maja 2024 r.

Ubezpieczony w trakcie zwolnienia lekarskiego poszukiwał pracy. Pod koniec marca 2024 r. skontaktowała się z nim firma (...). w W.. Uzgodnione zostały warunki zatrudnienia. Ubezpieczony chciał jak najszybciej podjąć pracę. Udał się do leczącego go dotychczas lekarza. Przedstawił mu sytuację. Lekarz uznał, że ówczesny stan psychiczny ubezpieczonego nie stanowi przeciwwskazania do podjęcia pracy. Dlatego stwierdził, że ubezpieczony jest gotowy do pracy z dniem 11 kwietnia 2024 r. oraz wystawił potwierdzające to zaświadczenie.

W dniu 11 kwietnia 2024 r. ubezpieczony zawarł z (...) sp. z o.o. w W. umowę o pracę i z tym dniem podjął wykonywanie obowiązków pracowniczych. Po kilku dniach ubezpieczony skierował do ZUS pismo informujące, iż jego niezdolność do pracy zakończyła się z dniem 10 kwietnia 2024 r. oraz wniósł o wstrzymanie wypłaty zasiłku chorobowego. Pismo to zostało doręczone ZUS w dniu 26 kwietnia 2024 r.

Z uwagi na to, że były już przygotowane listy wypłat nie doszło do wstrzymania wypłaty zasiłku chorobowego za okres od 1 kwietnia do 30 kwietnia 2024 r. Został on ubezpieczonemu wypłacony w dniu 30 kwietnia 2024 r.

Łącznie ubezpieczonemu za okres od 1 marca do 30 kwietnia 2024 r. został wypłacony zasiłek chorobowy w kwocie 8.367,98 zł. Stawka dzienna zasiłku chorobowego wynosiła 137,18 zł. Zasiłek chorobowy za okres od 1 marca do 10 kwietnia 2024 r. łącznie opiewał na kwotę 5.624,38 zł.

(dowody:

- przesłuchanie ubezpieczonego – k. 55-56 akt,
- zaświadczenie płatnika składek – w aktach zasiłkowych,
- zaświadczenie z 10.4.2024 r. – k. 8 akt,
- pismo z 29.8.2024 r. – k. 32 akt)

Decyzją z dnia 10 czerwca 2024 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego od 1 marca 2024 r. do 8 maja 2024 r. oraz zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z odsetkami w łącznej kwocie 8.493,39 zł (należność główna – 8.367,98 zł za okres od 1 marca do 30 kwietnia 2024 r. i odsetki – 125,41 zł).

(dowody:

- decyzja z 10.06.2024 r. – w aktach zasiłkowych)

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w przymiotowej sprawie ustalony został na podstawie dokumentów złożonych do sprawy przez strony, akt osobowych ubezpieczonego, akt zasiłkowych, a także dowodu z przesłuchania ubezpieczonego. Nie było wątpliwości co do autentyczności złożonej dokumentacji. Sąd uznał za wiarygodne również zeznania ubezpieczonego. Były one rzeczowe i spójne.

Wniesione odwołanie częściowo zasługiwało na uwzględnienie, tj. w zakresie prawa do zasiłku chorobowego za okres od 1 marca 2024 r. do 10 kwietnia 2024 r. oraz wypłaconego za ten okres świadczenia w kwocie 5.624,38 zł, a także w zakresie odsetek. Skutkowało to stosowną zmianą zaskarżonej decyzji. W pozostałej części, tj. w zakresie prawa do zasiłku chorobowego za okres od 11 kwietnia do 8 maja 2024 r. oraz zwrotu zasiłku wypłaconego za okres od 11 do 30 kwietnia 2024 r. odwołanie podlegało oddaleniu.

1. Prawo do zasiłku chorobowego za okres od 1 marca 2024 r. do 10 kwietnia 2024 r.

Podstawą prawną, w oparciu o którą organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego za cały okres niezdolności do pracy, tj. od dnia 1 marca do 8 maja 2024 r. był art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Przepis ten w sprawie nie miał jednak w ogóle zastosowania, gdyż ustalony stan faktyczny winien być oceniany na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej.

Zgodnie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstaje w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby. Natomiast jak wynika z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Jak wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2013 r., I UK 19/13, przepisy art. 13 i art. 17 ustawy zasiłkowej odnoszą się do innego kręgu osób. Regulują one inne stany faktyczne, gdyż art. 17 odnosi się do ubezpieczonego, który w okresie orzeczonej niezdolności do pracy wykonuje pracę zarobkową lub wykorzystuje zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia, a zatem - zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy zasiłkowej do osoby objętej ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa określonym w ustawie systemowej. Przepis ten nie odnosi się do zasiłku chorobowego wypłacanego po ustaniu ubezpieczenia chorobowego. Natomiast art. 13 ustawy zasiłkowej dotyczy osoby, która nie jest już ubezpieczonym, tj. osobą objętą ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa w związku z działalnością dotychczas stanowiącą tytuł do objęcia tym ubezpieczeniem, lecz jedynie osobą, która w przypadku niewystąpienia negatywnych przesłanek wymienionych w tym przepisie jest nadal objęta ochroną ubezpieczeniową wynikającą z wcześniejszego podlegania ubezpieczeniu chorobowemu (art. 6 i art. 7 ustawy zasiłkowej).

Należy podkreślić, że art. 13 ustawy zasiłkowej nie stanowi o pozbawieniu prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia od pracy (co zostało przewidziane w art. 17). Zasiłek chorobowy po ustaniu określonego tytułu ubezpieczenia chorobowego nie przysługuje tylko za te okresy orzeczonej niezdolności do pracy, w których została podjęta lub jest faktycznie kontynuowana działalność zarobkowa stanowiąca kolejny lub nowy tytuł podlegania ubezpieczeniu chorobowemu, co nie dotyczy innych okresów zasiłkowych, w których taka działalność nie była wykonywana (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2018 r., III UZP 5/18, Legalis nr 1829341). Ten punkt widzenia potwierdza spostrzeżenie, iż art. 13 ustawy zasiłkowej nie stanowi, iż w razie ziszczenia się wskazanych tam okoliczności osoba zainteresowana zostaje pozbawiona prawa do zasiłku za „cały okres niezdolności do pracy”,

względnie za „cały okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2018 r., III UZP 7/18, Legalis nr 1847279).

W związku z tym, w niniejszej sprawie począwszy od dnia 11 kwietnia 2024 r. zastosowanie miał art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej. Organ rentowy nie miał zatem podstaw do pozbawienia ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia lekarskiego – możliwe było jedynie pozbawienia prawa do zasiłku od dnia rozpoczęcia wykonywania umowy o pracę, ale nie za okres poprzedzający ten dzień. Poza sporem było, że od dnia 11 kwietnia 2024 r. ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu umowy o pracę i od tego dnia tę umowę realizował. Tym samym zaskarżona decyzja podlegała zamianie poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego za okres od 1 marca do 10 kwietnia 2024 r.

2. Prawo do zasiłku chorobowego za okres od 11 kwietnia do 8 maja 2024 r.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Ubezpieczony we wskazanym okresie był osobą zdolną do pracy. Wynikało to także z zaświadczenia lekarskiego z dnia 10 kwietnia 2024 r. W konsekwencji za okres od 11 kwietnia do 8 maja 2024 r. prawo do zasiłku chorobowego mu nie przysługiwało, co skutkowało oddaleniem odwołania w tym zakresie.

3. Zwrot zasiłku chorobowego za okres od 1 marca do 30 kwietnia 2024 r.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 zd. 1 ustawy systemowej osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Zgodnie zaś z ustępem 2 za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia;
- 3) świadczenia z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą z ubezpieczenia chorobowego lub wypadkowego, co do których stwierdzono, że w okresie ich pobierania świadczeniobiorca wykonywał w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystywał zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

3.1. Ustalone już zostało, że ubezpieczonemu przysługiwało prawo do zasiłku chorobowego za okres od 1 marca do 10 kwietnia 2024 r. (z uwagi na brak podstaw do zastosowania art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej). W związku z tym należało też zwolnić ubezpieczonego z obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego wypłaconego za wskazany okres w łącznej kwocie 5.624,38 zł wraz z odsetkami.

3.2. Nie budziło natomiast wątpliwości, iż ubezpieczony zobowiązany jest do zwrotu zasiłku chorobowego wypłaconego za okres od 11 kwietnia do 30 kwietnia 2024 r., czego zresztą ubezpieczony nie kwestionował. Ubezpieczony wiedział, że świadczenie za wskazany okres mu nie przysługiwało. Od dnia 11 kwietnia 2024 r. był zdolny do pracy i pracę zarobkową faktycznie wykonywał. Zawiadomił o tym ZUS, lecz uczynił to zbyt późno, gdyż nie było już możliwe wstrzymanie wypłaty. Taki stan rzeczy wyczerpywał dyspozycję art. 84 ust. 2 zd. 2 ustawy systemowej, gdyż doszło do wprowadzenia organu rentowego w błąd. Ów błąd polegał na tym, iż ubezpieczony wiedząc, że wypłata zasiłku chorobowego winna być od dnia 11 kwietnia 2023 r. wstrzymana, oczekiwał z przesłaniem do ZUS stosownej informacji na tyle długo, że już nie było możliwości wstrzymania wypłaty (listy wypłat przygotowane zostały w piątek 26 kwietnia, a do wypłaty doszło 30 kwietnia).

3.3. Sąd nie podziela stanowiska ubezpieczonego, że kwota podlegającego zwrotowi zasiłku chorobowego winna opiewać na kwotę netto, a więc po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy. Wyjaśnić należy, że w orzecznictwie sądów jednolicie przyjmuje się od wielu lat regułę, że co do zasady nienależnie pobrane świadczenie podlega zwrotowi w kwocie brutto (por. uchwała Sądu z 26 kwietnia 1994 r., II UZP 9/94 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2009 r., I UK 333/08). Tę tezę wywodzi się z faktu, że osoba zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń powinna zwrócić wartość świadczeń w granicach uzyskanych korzyści, a te granice wyznacza kwota brutto.

W myśl art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 226 ze zm.) organ rentowy jest obowiązany pobierać zaliczki miesięczne od wypłacanych świadczeń. Pomimo że osoba pobierająca świadczenie nie może swobodnie dysponować tą częścią świadczenia, to i tak jest to jej korzyść i część wypłaconego świadczenia. Nienależnie pobrane świadczenie podlegające zwrotowi obejmuje kwotę „brutto”, czyli kwotę świadczenia faktycznie wypłaconego osobie pobierającej świadczenie, zwiększoną o kwotę podatku dochodowego od osób fizycznych odprowadzaną przez organ rentowy na rzecz organu podatkowego oraz o składkę na ubezpieczenie zdrowotne, jeżeli została potrącona. W orzecznictwie podkreśla się ponadto, że zwrot na rzecz organu rentowego nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczenia społecznego w kwocie brutto powoduje, że po stronie ubezpieczonego powstaje możliwość ubiegania się o zwrot nadpłaconego podatku dochodowego od osób fizycznych, z którym to żądaniem ubezpieczony może wystąpić do właściwego urzędu skarbowego zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 5 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (tak m.in. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z 30.10.2012 r., III AUa 752/12).

4. Odsetki.

Ustalono już zostało, że ubezpieczony obowiązany jest do zwrotu zasiłku chorobowego za okres od 11 do 30 kwietnia 2024 r. Brak było jednak podstaw, aby obciążyć ubezpieczonego obowiązkiem zapłaty odsetek także w tej części, w której pobrane świadczenie ma charakter nienależny w rozumieniu art. 84 ust. 2 ustawy systemowej.

Zgodnie z art. 84 ust. 11 ustawy systemowej jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek.

Taki stan rzeczy wystąpił w niniejszej sprawie. Ubezpieczony zawiadomił ZUS, że od dnia 11 kwietnia 2024 r. odzyskał zdolność do pracy i wniósł o wstrzymanie wypłaty zasiłku chorobowego. Uczynił to jednak na tyle późno, że pismo dotarło do ZUS dopiero 26 kwietnia 2024 r., co uniemożliwiło wstrzymanie wypłaty. Ubezpieczony powiadomił jednak organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń. Nie powinien zatem być obciążony obowiązkiem zapłaty odsetek, mimo że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi jako nienależnie pobrane.

5. Uwagi końcowe.

Mając na uwadze dotychczasowe rozważania zaskarżona decyzja podlegała na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmianie poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego za okres od 1 marca 2024 r. do 10 kwietnia 2024 r. oraz zwolnienie go z obowiązku zwrotu wypłaconego za ten okres świadczenia w kwocie 5.624,38 zł oraz poprzez zwolnienie go z obowiązku zwrotu odsetek w całości. W pozostałej części odwołanie podlegało oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

sędzia Andrzej Kurzych